6.2. MATBU HARFLERLE KELİME VE CÜMLE YAZMA

KONUYA HAZIRLIK

Kur'an-ı Kerim'de Kalem suresinin ilk ayetlerinde "kaleme ve kalemle yazılanların" üzerine yemin edilmesi size neler düşündürmektedir?

YAZIYA DAİR

"Çocuklarınıza yazıyla ikramda bulunun ki yazıda çok güzel işler vardır. İnsana sürur verir, içinde rahatlık ve keyfiyet vardır."

Hz. Ali

(Genel ağdan alınmıştır.)

SIRA SİZDE

1. Aşağıdaki tablolarda (Tablo 1-5) gölgeli yazıyla verilmiş kelimeleri üzerinden geçerek yazınız.

Tablo 1

آراچ	آرسلان	آياق	آرا	آش	آچ
طاش	مارت	صال	ياپ	چام	باق
باشلا	صاقلا	باغلا	بابا	پاشا	داها
صامان	پازار	طاراق	قارتال	چاقال	ياتاق
ياواش	صاقال	باشاق	باقار	صاچاق	باغلاچ
باجاناق	چاتلا	قاپاق	يازار	قاغان	ياپان
بايات	قازانچ	صاپان	خاقان	قاينار	آكلات
آناختار	يارادان	ياراماز	خاشلاما	چاغلايان	ياناشاماز

Tablo 2

أگه	أبه	ألك	أسنك	أمك	أل
دگه	كچه	تكه	دوه	تپه	دره
طامله	قارغه	صارمه	بالطه	باقله	صالچه
دفنه	پنچه	سرچه	دسته	تكنه	بكله
رچه‌ته	بكله‌مه	دده‌مه	جزريه	تنه‌كه	پچه‌ته
گزمك	درنك	سرمك	كشكك	زَيك	گرچك
بكله‌مه	گله‌مز	بزليه	سچه‌نك	سوه‌جن	گله‌نك
گره ده	تكرله‌مه	نره دن	بگزه‌سه	باشده	بنجه

Tablo 3

اوجوز	أوزوم	أوك	اون	اوق	او
فوطوغراف	چوجوق	صوغوق	طوپراق	قوروق	صوك
چوروك	كوپرو	كومور	گوز	گوچوك	كوى
بولونسون	اوچوروم	طوز	قورو	شو	بو
سولون	دوگوم	يوزوك	كوچوك	بويوك	بوتون
غوجوق	طوپوق	قولاق	صوغان	قونوش	صوسيال
يورغون	چوربه	اوروچ	بورك	كوپوك	شويله
چورك	طوربه	سپور	طولاپ	سوت	اوقول

Tablo 4

ايلگى	ايكى	ايليك	ايز	ايش	ايپ
سيويل	ديليم	صينير	صيريق	قيليچ	قيريق
ديلجى	شيمدى	چيزگى	بيچيم	بيليم	ييلديز
فيصيلتى	قيلچيق	سيگير	صيزى	چيوى	كيشى
ايشيغى	كيوى	خيزلى	صارغى	گچدى	تيسى
قيشين	پينير	صوچلى	صاغير	چادير	فيرچه
پرچين	فيليز	باقير	سپير	پيرلانته	ايصيرغان
غيجيرتى	كيمسه	صاپي	بشيك	طوزجى	يشيل

Tablo 5

يورغان	ايگنه	ايصلاق	چامور	طوگديرمه	صويلى
باغچه	يوجه	چاليشقان	بيلگه	صيجاق	صانداليه
قالديريم	ژاپون	پاطليجان	قاشيق	شيشه	چوملك
راديو	أورومجك	كوشه	كيراز	قيصه	قره‌قول
واپور	طانيشمق	صالون	تميزلك	طاقيم	سچيم
گولومسه	اوغلاق	أونملى	سوركلى	اورمان	طيرناق

YAZIYA DAİR

Yazı; dilin eli, elin dilidir. Kafanın mizanı, gönlün tercümanı, iradenin ölçüsü, ruhun aynasıdır. (...) Sinesinde sırlar saklayan, çehresinde göz ve gönül sürüru taşıyan, mesafeleri düren, devirleri anlara sokan, geçmişi geleceğe bağlayan sihirli bir bedia, Rabbani bir harikadır.

M. Bedrettin Yazır, *Kalem Güzeli 1*

SIRA SİZDE

1. Aşağıdaki kelimeleri boş bırakılan yerlere örnekteki gibi bakarak yazınız.

سوت	ببك	آننه	اوقو	يازى	أل
....	....	....	....	....	أل ....
رچل	چكيچ	پاشا	صاغلق	گوزل	پينير
....	....	....	....	....	....
سوگى	قيصه	توركجه	كومور	دوشون	آڭلام
....	....	....	....	....	....
اوستون	ايشچى	فيرچه	يورغان	چوجوق	طوغرى
....	....	....	....	....	....
فاصوليه	صارماشيق	شفتالى	پاطليجان	طوپراق	ياغمور
....	....	....	....	....	....
سليمان	حسين	مراد	زينب	زهرا	بتول
....	....	....	....	....	....
قانه په	أشارپ	بالقون	ژاندارمه	پريزمه	منتشه
....	....	....	....	....	....

2. Aşağıdaki atasözlerini okuyup atasözlerinin gölgeli yazıyla verilmiş şekillerini üzerinden geçerek yazınız.

أو آلما، قومشو آل.

أو آلما، قومشو آل.

آغزى وار، ديلى يوق.

آغزى وار، ديلى يوق.

طولى بارداق صو آلماز.

طولى بارداق صو آلماز.

آغاچ ياش ايكن أگيلير.

آغاچ ياش ايكن أگيلير.

آلان أل اولما، ويرن أل اول.

آلان أل اولما، ويرن أل اول.

آچ طويمام، طوق آجيقمام صانير.

آچ طويمام، طوق آجيقمام صانير.

آغزى آجى اولان، صويه آجى دير.

آغزى آجى اولان، صويه آجى دير.

بر بولدى، ايكى ايستر؛ آقچه بولدى، چيقين ايستر.

بر بولدى، ايكى ايستر؛ آقچه بولدى، چيقين ايستر.

آشاغى توكورسه‌م صاقال، يوقارى توكورسه‌م بييق.

آشاغى توكورسه‌م صاقال، يوقارى توكورسه‌م بييق.

ÜSTÜNDEN GEÇEREK YAZMA ÇALIŞMALARINA BU KAREKODLA ULAŞABİLİRSİNİZ.



3. **Aşağıdaki cümleleri boş bırakılan yerlere, bakarak yazınız.**



قلم قیلیچدن کسکیندر.

....

دوست ایسترسه‌ڭ الله یتر.

....

هر صودن آبدست آلینماز.

....

آق آقچه قاره گون ایچوندر.

....

چوبانسز قویونی قورت قاپار.

....

صنعتلی بر اثر، صنعتکاری ایجاب ایدر.

....



بن اکمکسز یاشارم، حرّیتسز یاشایامام.

....

بسمله‌سز چیقما یوله، باشه گلیر تورلی بلا.

....



اگر ویرمك ایسته‌مه‌سیدی ایسته‌مك ویرمزدی.

....

چوغی انسان ذکایه ینانیر، بن چالیشمه‌یه ینانییورم.

....

قصوری گورمه مك، او قصوردن داها بویوك بر قصوردر.

....

سیوری سینگڭ گوزینی خلق ایدن، گونشی دخی خلق ایتمشدر.

....

حلال دائره سی گنیشدر، کیفه کافی گلیر، حرامه گیرمه‌یه هیچ لزوم یوقدر.

....

4. Verilen şehir isimlerini, Osmanlı Türkçesiyle haritadaki uygun alanlara örnekteki gibi bakarak yazınız.

باليكسر	استانبول	ادرنه	قرقلرايلى
بيله جك	قوجه ايلى	چاناق قلعه	تكيرطاغ
ساقاريه	يالوه	بروسه	

.... ساقاريه ....

5. Aşağıda istenen bilgileri Osmanlı Türkçesi alfabesiyle boş bırakılan yerlere yazınız. *(Doğru yazım için Osmanlı Türkçesiyle ilgili kaynaklara başvurabilir, öğretmenlerinizden yardım alabilirsiniz.)*

Adınız:
....

Soyadınız:
....

Doğum tarihiniz:
....

Yaşadığınız şehir:
....

Okulunuzun adı:
....

Okul numaranız:
....

Sınıfınız:
....

BAKARAK YAZMA ÇALIŞMALARINA BU KAREKODLA ULAŞABİLİRSİNİZ.



SERGİ

Ders kitabınızın 87 ve 88. sayfalarında "Darbımesellerimiz" ve "Durub-ı Emsal" başlıklarıyla verilen atasözlerinden beğendiklerinizi seçip el yazınızla veya dijital ortamda (Osmanlı Türkçesi alfabesiyle) yazarak sınıfınızın / okulunuzun uygun alanlarında sergileyiniz.

YAZIYA DAİR

HAT SANATI: HARFLERDEN DOĞAN ESTETİK

Okuyamadığınız ve anlayamadığınız bir yazıyı hayran bakışlarla uzun uzun seyrediyor, onu özenle çerçeveleyip duvarınıza asıyorsunuz. Arap alfabesine biraz olsun aşinalığınız vardır diyelim. Evet şu çelik yayı andıran, sonra da zarif kıvrımlarla yumuşayıp akan çizgi "lamelif" olabilir diyorsunuz. Belki de bir başkası... İster okuyup anlayın ister bir tek harfini bile söküp çıkartamayın. Hiç önemi yok bunun. Çünkü karşınızdaki gerçek bir sanat eseridir ve ne anlattığı değil, nasıl anlattığıdır önemli olan.

Güzel yazı, bütün yazı dillerinde derece derece önemli olmuş; bazen gerçek bir sanata dönüşmüştür. İslam dininin figüratif sanata koyduğu yasak ve Arap alfabesinin güzel yazı için son derece uygun olan grafik özellikleri ise süsleme sanatları alanındaki engin kültürel birikimle hat sanatının doruklara tırmanmasına yol açmıştır. Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonra gerçekleşen bu yükseliş, tüm İslam camiasında şu sözün tartışmasız kabulüne yol açmıştır: *Kur'an Mekke'de nazil oldu, Mısır'da okundu, İstanbul'da yazıldı.*

İslam yazı sanatının ilk tarzı "makılî" adı verilen ve tüm harflerin düz çizgilerden oluştuğu tarzdır. Daha sonra hem düz hem dairevi hatların birlikte kullanıldığı "kûfi" yazı tarzı doğmuştur. Çoğu tarihçi ve yorumcunun üzerinde birleştiği bir nokta ise sayıları 37'ye kadar çıkan yazı türlerinin tümünün bu iki temel üslubun varyasyonlarından ibaret olduğu yönündedir. Ancak tarz ve üslup ne olursa olsun; harfleri birbirine bağlama ustalığı anlamına gelen "terkip", harfin formunu yorumlama anlamında "tenasüp", aşırı süslemeciliğe düşmeme anlamında "sadelik" ve özellikle dinî sözlerin mealinin bir yansıması olan ''ihtişam" hat sanatının vazgeçilmez temel ilkeleri sayılmıştır. (...)

(Genel ağdan alınmıştır.)

HAT SANATI ÖRNEKLERİ

Aşağıda verilen hat sanatı örneklerini inceleyerek soruları cevaplayınız.

a) Eserlerin estetik yönüyle ilgili (çekicilik, derinlik, harflerin dizilişi ve uyumu, renk uyumu, sadelik, zarafet vb.) neler söyleyebilirsiniz?

b) Eserlerde yer verilen sözlerin güzelliğine (derin anlamlılık, düşündürücülük, etkileyicilik, geçerlilik, özlülük vb.) ilişkin görüşlerinizi sözlü olarak belirtiniz.

1



Mehmet Özçay, *"Cihan-ârâ cihan içindedir ârâyı bilmezler / Ol mahiler ki derya içredirler deryayı bilmezler"*, nesih hattı

LÜGATÇE

cihan-ârâ: Dünyayı bezeyen.
derya: Deniz.
mahi: Balık.

2



Yusuf Bilen, *"Ahirette seni kurtaracak bir eserin yoksa fâni dünyaya bıraktığın eserlere de kıymet verme"*, sülüs hattı

LÜGATÇE

ahiret: Öteki dünya, öbür dünya.
fâni: Ölümlü.

3



Senem Demirci, *Hoşça bak zatına kim zübde-i âlemsin sen / Merdüm-i dide-i ekvan olan âdemsin sen"*, sülüs hattı

LÜGATÇE

merdüm-i dide-i ekvan: Varlıkların göz bebeği.
zat: Kişi, kendi.
zübde-i âlem: Kâinatın özü.

4



Fatih Özkafa, *"Kendine gel"*, sülüs hattı

5



Ahmet Kutluhan, *"Şükür, çok şükür, bin şükür"*, sülüs hattı

6



Hamit Aytaç, *"Akıbetin hayrola"*, talik hattı

LÜGATÇE

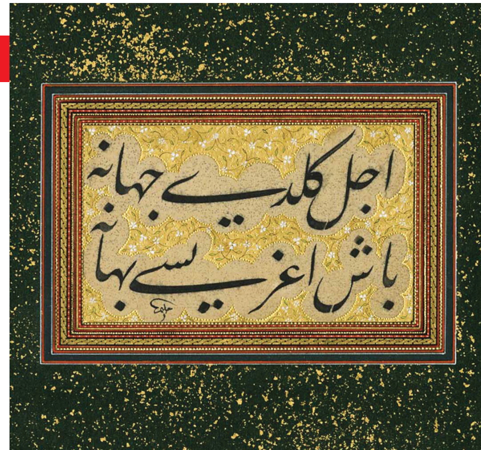
akıbet: Bir iş veya durumun sonu veya sonucu.

7



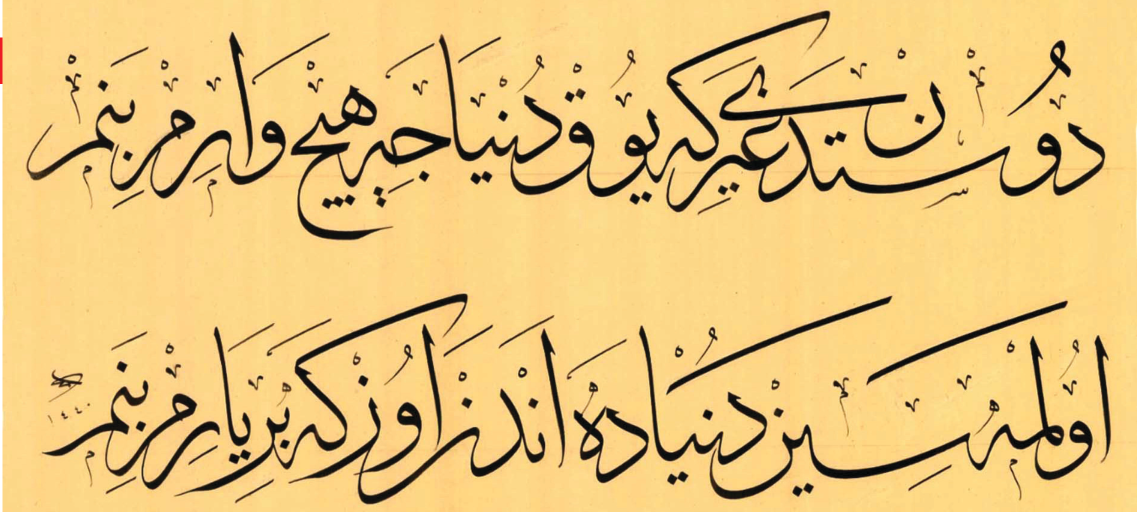
Cemali Gündoğdu, *"Hoş gör / Hoş gör"*, müsenna sülüs hattı

8



Halim Özyazıcı, *"Ecel geldi cihane / Baş ağrısı bahane"*, talik hattı

9



Ahmet Koçak, *"Dosttan gayrı ki yok dünyaca hiç varım benim / Olmasın dünyada andan özge bir yârim benim"*, muhakkak hattı

LÜGATÇE

andan: Ondan.
özge: Başka.

10

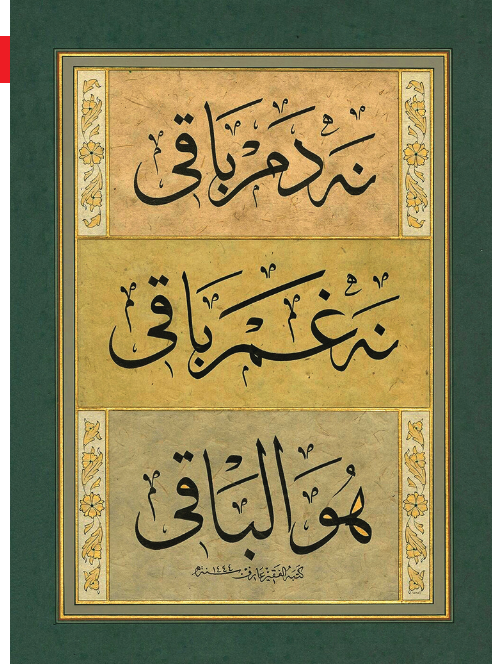


Seyyid Abdullah Hamdi, *"Allah birdir iki cihan vahdet üzredir / İbret gözüyle bak hele bir kere yek ten ol / Terk eyle masivayı, gözet sırr-ı vahdeti / Benlik hayalin eyleme zinhar sen, sen ol"*, sülüs hattı

LÜGATÇE

cihan: Dünya, evren.
ibret: Kötü bir olaydan alınması gereken ders, uyarıcı sonuç.
masiva: Allah'ın zatı dışındaki bütün varlıklar.
sırr-ı vahdet: Birlik sırrı, bütün bilgi ve varlıkların Allah'tan zuhur ve tecelli etmesi.
ten: Vücut, insan vücudunun dış yüzü, cilt.
vahdet: Bir olma, tek olma.
yek: Bir.
zinhar: Asla.

11



Arif Özden, "*Ne dem baki / Ne gam baki / Hüvelbaki*", sülüs hattı

LÜGATÇE

baki: Ölümsüz.
dem: Zaman, çağ.
gam: Kaygı.
hüvelbaki: "Baki kalan Allah'tır." anlamında ve genellikle mezar taşlarına yazılan bir söz.